

# Plata anticipată și parțială a cambiei în comerțul internațional

Laurențiu NOVAC-DIACONU

Universitatea George Bacovia, Bacău, România

laurentiunovac@yahoo.com

***Abstract:** Trasul poate plăti anticipat în comerțul internațional numai cu acordul posesorului cambiei. Întrucât plata înainte de scadență nu este guvernată de regulile dreptului cambial, trasul plătește pe riscul său. Plata parțială la scadență, din dreptul cambial, constituie o derogare de la principiul de drept comun, potrivit căruia creditorul poate refuza plata parțială. Se are în vedere în dreptul cambial, situația debitorilor în regres, cărora în urma plății parțiale li se restrânge garanția la restul sumei neachitate.*

***Cuvinte cheie:** plată; anticipat; parțială; cambia.*

## Introducere

Plata este un mod de stingere a obligațiilor diferit de celelalte, căci ea constituie modul normal asupra căruia sunt polarizate atenția creditorului și aceea a debitorului. În executarea obligației debitorul satisface creditorul, îndeplinindu-și obligația. S-a insistat uneori asupra acestei dualități a plății, în același timp stingere și executare. Ceea ce se poate rezuma printr-o contracție: plata este stingerea obligației prin executarea sa.

Plata nu înseamnă numai executarea voluntară a obligației, ci poate fi considerată un act juridic, o convenție între cel care execută și cel care o primește. Ea este un act juridic *animo solvendi*, făcut cu intenția de a executa (a plăti) o obligație.

## 1. Plata anticipată

În articolul 40 din Convenția cuprinzând legea uniformă asupra cambiilor și biletelor la ordin, Geneva 1930, se prevede faptul că posesorul unei cambii nu poate să fie constrâns să accepte plata acesteia înainte de scadență.

Trasul care plătește înainte de scadență o face pe riscul său. Cel care plătește la scadență este liberat valabil, cu excepția situației în care a săvârșit o fraudă sau o greșeală gravă. El este obligat să verifice regularitatea șirului de giruri, dar nu și semnăturile giranților.

Posesorul cambiei nu este obligat să primească plata înainte de scadență [1].

Trasul poate plăti anticipat numai cu acordul posesorului cambiei. Întrucât plata înainte de scadență nu este guvernată de regulile dreptului cambial, trasul plătește pe riscul său.

Posesorul titlului se legitimează față de debitor prin succesiunea neîntreruptă a girurilor. Dar plata fiind anticipată, debitorul trebuie să mai verifice autenticitatea semnăturilor și capacitatea posesorului [2].

Plata anticipată în comerțul internațional este efectuată cu consimțământul posesorului cambiei. În baza Legii cambiale române, posesorul cambiei nu este ținut să primească plata înainte de scadență. Trasul care plătește înainte de scadență o face pe riscul și pericolul său. În cazul plății anticipate, riscul

trasului constă în aceea că s-ar putea să fie constrâns să facă o nouă plată, în favoarea aceluia care s-ar dovedi la scadența titlului că este posesorul legitim al cambiei [3].

Posesorul trebuie să prezinte cambia la plată în termenul prevăzut de lege.

Prezentarea înainte de scadență nu produce niciun alt efect, decât cel mult acela de a înștiința pe acceptant că titlul cambial este în posesia sa și a-i pune în vedere scadența. Deci posesorul va trebui să mai prezinte efectul, în termenul prescris de art. 41 din Legea 58/1934.

Dacă acceptantul, cu ocazia prezentării anticipate declară posesorului că înțelege să plătească la scadență sau determină ziua în care va plăti suma din cambie, această declarație obligă pe posesor să prezinte titlul în acea zi și, prin urmare, în caz de neprezentare, posesorul va fi responsabil de daune și va suporta efectele insolabilității acceptantului, dacă se va dovedi că acesta, în ziua fixată pentru plată, a ținut la dispoziția detentorului, suma din cambie.

Prezentarea cambiei înainte de scadență este contrarie legii și deci nu este producătoare de efecte juridice; tot astfel oferta de plată a debitorului și refuzul posesorului nu îndrituie pe debitor să depună suma la scadență, cu efect liberator pentru el; această depunere poate avea loc în mod valabil numai după trecerea termenului prevăzut de art. 41 din Legea 58/1934 [4].

Plata cu anticipație a cambiei nu poate fi cerută de posesorul cambiei, după cum acesta nu poate fi obligat să o accepte. Reglementarea din art. 44 alin. 1 din Legea 58/1934 a cambiei și biletului la ordin consideră că scadența cambiei este stabilită atât în interesul creditorului, cât și în cel al debitorului, nu numai în interesul celui din urmă.

Această regulă a neobligativității plății anticipate, cunoaște câteva excepții în cazul exercițiului dreptului de regres.

Art. 44 alin. 2 din Legea 58/1934 a cambiei și biletului la ordin, prevede faptul că trasul care plătește înainte de scadență o face pe riscul și pericolul său. El se poate expune la o nouă plată, dacă la scadență se dovedește că adevăratul creditor este o altă persoană decât cel care a primit suma anticipat, precum și în situații pentru care, dacă debitorul ar deține indicii sau elemente probatorii, el ar fi trebuit să refuze plata. Astfel este cazul în care posesorul cambial, chiar dacă este adevăratul creditor care a fost plătit anticipat, până la scadență este declarat în stare de faliment.

Deși art. 44 alin. 2 din Legea 58/1934 se referă exclusiv la tras, nu vedem niciun impediment juridic ca și obligații de regres să poată face o plată anticipată, suportând riscurile respective, dacă posesorul cambiei este de acord. Este în interesul creditului comercial ca și debitorii de regres, în calitatea lor de garanți, să poată plăti înainte de scadență, voluntar, chiar înainte de a se întocmi protestul de neplată și a se intenta acțiunea de regres [5].

În principiu, se admite atât plata parțială, cât și cea anticipată. Plata parțială este admisă, cu excepția celei care se face de debitorii de regres (giranții) sau de avalizii lor [6].

Deci, posesorul legitim poate refuza plata anticipată, dar are și facultatea de a o accepta. Însă plata făcută înainte de scadență, chiar cu acordul creditorului, nu are aceleași efecte ca plata la termen.

Plata anticipată în comerțul internațional o poate face, în aceleași condiții, și debitorul de regres [7], pentru că nu există nicio rațiune de ordin juridic sau practic, care să limiteze aplicarea art. 44 din Legea 58/1934 a cambiei și biletului la ordin, numai la tras. Imaginăm ipoteza în care trasul este insolubil sau există certitudinea că nu va plăti. Obligatul de regres are interesul, chiar dacă titlul nu a ajuns la scadență, să facă plata pentru a evita exercitarea acțiunii de regres contra lui. Plata anticipată investește pe debitor cu drepturile posesorului, între care și acela de a protesta titlul la scadență și a exercita regresul contra giranților anteriori lui.

Art. 44 alin. 2 din Legea 58/1934 a cambiei și biletului la ordin, prevede că trasul ce plătește anticipat o face pe riscul și pericolul său [8]. Pentru a înțelege semnificația acestei dispoziții, trebuie să avem în vedere principiul că plata nu este valabilă decât dacă este efectuată către adevăratul creditor, adică adevăratului titular al dreptului ce izvorăște din titlu, către cel capabil să primească [9].

Plata înainte de scadență, acceptată de posesor, nu-l scutește pe debitor de a se conforma acestei reguli, care presupune legitimarea activă la subiectul purtător al titlului din momentul scadenței. Or, în momentul scadenței, posesor legitim al titlului poate fi o altă persoană decât cea care a fost plătită anticipat și debitorul se vede expus la a repeta plata. Sau putem imagina situația în care trăgătorul revocă ordinul de plată dat trasului, după plata făcută, dar înaintea scadenței. Nici în acest caz plata trasului nu va mai fi valabilă deoarece el nu mai are legitimarea pasivă.

Plătitorul nu poate înlătura pretențiile adevăratului titular al dreptului, invocând că deține titlul cu mențiunea achitării lui, deoarece adevăratul proprietar (legitimatar activ) poate revendica titlul.

Textul expres al legii cambiale este foarte clar: plata anticipată este făcută pe riscul și pericolul debitorului, care va suporta consecințele comportamentului său imprudent. Norma cambială este derogatorie [10].

În raporturile internaționale, cambiile, plățile într-o anumită monedă și la o determinată scadență, pot fi dobândite de un importator pentru a efectua plățile ce le are de făcut în acea monedă, la data corespunzătoare scadenței pentru mărfurile cumpărate, punându-se astfel la adăpostul fluctuațiilor valutare.

De asemenea se poate ca posesorul să tindă a profita de variațiile schimbului până la scadență, în cazul în care cambia ar fi plătită într-o monedă străină, prin urmare să facă o operație de speculă.

O păstrare a efectului până la scadență din partea sa se impune deci.

De aceea, precum debitorul nu poate fi silit a plăti înainte de scadență, tot așa el nu se bucură de dreptul de a o efectua cu anticipație [11].

O plată anticipată ar constitui, în afară de aceasta, o violare a ordinului de plată al trăgătorului, care a fixat o anumită scadență.

Deci numai la scadență plata poate fi făcută și primită legitim.

Se prevede aceasta în mod expres prin art. 44 al Legii cambiale române.

Din dispozițiunea legală rezultă deci că posesorul titlului poate refuza o plată anticipată. Acest refuz nu are drept consecință de a fi considerat ca fiind în întârziere. Nici debitorii de regres nu pot pretinde, în descărcarea lor, că el ar fi fost obligat să primească plata.

Posesorul cambiei poate primi însă și o plată anticipată. Ea poate fi efectuată deci, dar numai cu consimțământul creditorului. Acesta e suveran a o primi sau nu.

Plata efectuată înainte de scadență, chiar cu acordul posesorului titlului, nu este egalizată din punct de vedere legal și al consecințelor pe care le produce cu achitarea cambiei la scadență.

Reiese aceasta diferențiere de tratament din cuprinsul art. 44 din Legea 58/1934 a cambiei și biletului la ordin.

Plata pe riscul și pericolul debitorului. În baza aliniatului 2 al acestui articol, trasul care plătește înainte de scadență o face pe riscul și pericolul său.

Acesta este prin urmare supus altui regim juridic, decât acel creat pentru trasul ce plătește la scadență și pe care l-am examinat.

Formula pare a fi fost luată din legislația elvețiană, ce o utilizează în art. 760 din Codul federal al obligațiilor.

Principiul se găsea reglementat și în alte legiuri, dar formularea și condițiile de aplicare ale sale erau diferite.

Conform regimului juridic adoptat pentru plata înainte de scadență, aceasta nu e valabilă decât dacă este efectuată adevăratului titular al dreptului izvorând din titlu, care este capabil de a o primi. În acest caz, fără îndoială, că ea produce efect liberatoriu.

Debitorul nu e apărat ca acel ce plătește la scadență prin dispoziție legală specială, că acea plată e valabilă dacă e efectuată posesorului legitim, cu excepția numai a săvârșirii unei culpe grave sau a unei fraude din partea sa.

Din aceste diferențieri de tratament juridic derivă o serie de consecințe.

Astfel dacă debitorul plătește deținătorului titlului, care în aparență era posesor legitim al acestuia, în baza unui gir în alb acestuia și al unui șir de giruri neîntrerupt până la el, dar nu era în realitate titular al dreptului, nu este eliberat.

Cambia fiind furată sau pierdută, debitorul va fi obligat a plăti din nou la scadență titularului adevărat al drepturilor cambiale, ce obține restituirea titlului prin acțiunea în revendicare, în baza art. 18 al. 1 din Legea 58/1934 a cambiei și biletului la ordin sau amortizarea acestuia, prin punerea în mișcare a dispozițiilor cuprinse în art. 89 și urm. din aceeași lege.

El nu se va putea prevala de dispozițiunea cuprinsă în art.18 al.1 din Legea 58/1934 a cambiei și biletului la ordin pretinzând că a platit de bună-credință legitimului posesor și deci e eliberat, deoarece această normă nu se aplică decât în cazul în care plata s-a efectuat la scadență.

De asemenea plata efectuată înainte de scadență împuternicitului posesorului legitim al titlului său posesorului legitim al acestuia în baza unui gir pentru încasare sau garanție nu e valabilă dacă adevăratul titular al dreptului revocă împuternicirea, girul spre încasare sau plătește datoria pentru care dăduse cambia în gaj înainte de scadență. Acesta are dreptul a pretinde încă odată plata la scadență.

În aceeași situație se găsește debitorul dacă a achitat titlul înainte de scadență, ce a fost emis în alb și a fost completat în mod abuziv sau în baza unei cambii falsă sau falsificată.

Prin urmare el e obligat a cerceta, cu ocazia unei plăți anticipate, autenticitatea girurilor și legitimarea materială a posesorului titlului, pe lângă cea formală.

Dacă debitorul plătește la scadență, e obligat a cerceta capacitatea primitorului sumei cambiale; cu atât mai mult trebuie să procedeze astfel acel ce efectuează o plată anticipată. Pretind aceasta și acei ce adoptă o alta soluție cu privire la stabilirea capacității când plata se face la scadență.

De aceea dacă el plătește anticipat unei persoane ce era incapabilă în momentul efectuării acesteia, achitarea nu-l liberează și reprezentantul legal al incapabilului poate să o pretindă încă odată la scadență.

Dar când posesorul este capabil în momentul plății dar devine incapabil în momentul scadenței ce soluție se impune a se da?

După unii autori și în această ipoteză plata ar trebui să fie considerată ca nevalabilă, deoarece efectuarea sa a lipsit pe terții (tutorele sau creditorii) de drepturile pe care ar fi putut să le exercite asupra sumei la scadența cambiei și le-a cauzat o daună pe care trebuie să o repare.

Această soluție nu poate fi acceptată, fiind contrarie principiilor și normelor de drept.

Plata făcută nu a putut prejudicia pe nimeni. Tutorele nu este un terț ci un reprezentant al incapabilului. Dacă acesta ar pretinde din nou plata ar însemna ca achitarea cambiei să se facă de două ori aceleiași persoane.

Ea nu a adus niciun prejudiciu, nici celui devenit incapabil, nici creditorilor săi, căci suma a intrat în patrimoniul posesorului legitim al titlului debitor al acestora.

Plata rămâne prin urmare valabil efectuată, deoarece erau îndeplinite condițiunile de legitimare formală și materială, afară de ipoteza în care creditorii ar putea exercita acțiunea pauliană.

Riscul poate fi și al trasului neacceptant și să aibă repercursiunea sa asupra raporturilor extracambiale ce ar exista între el și trăgător.

Plata anticipată a trasului neacceptant nu e valabilă dacă trăgătorul dă un contra ordin, adică revocă primul ordin dat.

În acest caz trasul nu va fi considerat ca descărcat față de trăgător, dacă era obligatul acestuia, sau nu va avea nici acțiune contra sa pentru restituirea sumei plătite, dacă a achitat titlul în calitate de mandatar al său.

Riscul este suportat tot de tras când plătește înainte de scadență posesorului titlului fără a fi avut proviziunea necesară și apoi trăgătorul este declarat în stare de faliment la scadență.

El va veni în concurs cu ceilalți creditori ai falitului și nu se va despăgubi decât cu cota falimentară.

Deci în caz de plată anticipată debitorul este expus în principiu a plăti încă odată, cu excepțiunea ipotezei în care suma primită a fost predată de încasator adevăratului titular al dreptului.

Nu numai el nu e eliberat și persoana în contul căreia plata a fost efectuată de obligațiunea cambială, dar și ceilalți debitori de regres.

El nu poate înlătura această obligațiune pe motivul că deține titlul plătit, purtând mențiunea achitării sale pe el, după cum debitorul nu ar fi obligat a plăti a doua oară posesorului de bună-credință, decât dacă nu a pretins restituirea titlului cu ocazia primei achitări a lui.

Această părere nu e admisibilă, deoarece pe de o parte prezentarea titlului nu mai e necesară față de acel ce-l deține, iar pe de altă parte pentru exercitarea drepturilor de regres, dacă nu a decăzut din ele, titularul real al drepturilor îi poate pretinde restituirea documentului.

Această diferențiere de tratament, între plata anticipată și aceea efectuată la scadență, este foarte logică și echitabilă.

Debitorul ce achită titlul înainte de scadență nu este obligat să efectueze plata sub sancțiunea aplicării rigorilor cambiale.

El săvârșește un act voluntar și se poate bucura de tot intervalul de timp necesar de a face cercetările utile pentru a stabili dacă legitimul posesor al titlului din punct de vedere formal e și material, verificând autenticitatea semnăturilor, dreptul de încasare, capacitatea prezentatorului, etc.

Circulația titlului nu suferă deloc în acest caz căci posesorul titlului știe că plata nu se poate efectua decât la scadență. Așadar, nu are dreptul a se plânga de investigațiile întreprinse de debitor, iar acesta nu se poate bucura de dispozițiunea de favoare prevăzută de lege în folosul aceluia ce achită la scadență [12].

Dimpotrivă, această circulație e și mai mult asigurată prin observarea îndatoririlor ce-i incumbă cu ocazia efectuării plății, căci se asigură interesele adevăratului titular al drepturilor cambiale ce ar putea fi prejudiciate printr-o plată anticipată, deoarece rămân intacte fără a li se aduce nicio știrbire prin efectuarea plății în mod intempestiv.

Nu ar putea însă debitorul să scape de această răspundere legală, făcând să i se transmită cambia prin gir cu ocazia plății anticipate?

Nimic nu împiedică, fără îndoială, ca o cambie să fie transmisă prin gir în folosul trasului, indiferent dacă a acceptat sau nu, a trăgătorului sau oricărui alt obligat și ca aceștia să gireze din nou cambia - art.13 din Legea 58/1934 a cambiei și biletului la ordin.

Această transmitere prin gir dă dreptul, în principiu, posesorului titlului de a se prevala de dispozițiunile art. 18 din Legea 58/1934 a cambiei și biletului la ordin, chiar dacă acel ce i-a transmis-o nu era în realitate titular al drepturilor cambiale.

Dacă însă debitorul a recurs la această girare, pentru a se descărca de răspunderea ce-i incumbă datorită efectuării unei plăți anticipate, el nu se va putea prevala de dispozițiunile art. 18 din Legea 58/1934 a cambiei și biletului la ordin, ci i se aplică norma cuprinsă în art. 40 și el va fi obligat a plăti din nou [13].

## **2. Plata parțială**

Plata parțială în comerțul internațional se poate efectua de tras, domiciliatar și de către avalist. Legea cambială precizează că posesorul nu poate refuza o plată parțială. În cazul unei plăți parțiale, trasul poate cere să i se facă pe cambie mențiune de această plată și să i se dea o chitanță [14].

Spre deosebire de dreptul comun, potrivit căruia (afară de stipulația contrară) plata este indivizibilă și deci creditorul nu poate fi silit să primească o plată parțială, în materie cambială, pentru rațiuni ce sunt proprii dreptului cambial, se admite plata parțială. Într-adevăr, în acest domeniu plata nu interesează numai pe posesorul titlului, ci și pe ceilalți semnatari, ținuti solidar la plată și care au interes ca, măcar parțial, să fie descărcați. Acest argument duce la consecința că, deși textul legii pare să se refere numai la plata făcută de către tras, plata parțială este admisibilă și când se face de către ceilalți debitori, alții decât trasul. Dar textul se explică și prin faptul că, în mod normal, trasul este cel care face plata. De altfel, avalistul trasului, și domiciliatarul efectuează plata în numele și pe contul trasului.

Nu pot face plată parțială debitorii de regres sau avalistii lor (afară numai dacă aceștia din urmă au garantat numai pentru o parte din sumă).

Plata parțială nu poate fi făcută decât la scadență, dar mai înainte de dresarea protestului ori de expirarea termenului pentru efectuarea acestuia [15].

Dacă dreptul comun consacră principiul indivizibilității plății, în dreptul cambial admite plata parțială, cu excepția celei ce se face de către debitorii de regres sau avalistilor. Plata parțială nu poate fi făcută înainte de scadență [16].

Principiul consacrat în Codul Civil, după care creditorul nu poate fi obligat să primească o plată parțială, chiar dacă datoria e divizibilă, nu este primit în dreptul cambial, care consacră soluția opusă - art. 43 alin. 2 din Legea 58/1934 a cambiei și biletului la ordin. S-a avut în vedere interesul obligaților de regres, a căror obligație solidară este redusă cu suma plătită. Refuzul posesorului de a primi o plată parțială atrage decăderea din acțiunea de regres pentru suma oferită și neprimată și pentru accesoriile sale [17].

Regula de mai sus se aplică plății efectuate de tras, fie că este acceptată sau nu de emitent (în biletele de ordin) sau de avalistii lor. Posesorul nu este obligat să primească o plată parțială de la debitorii de regres - art. 43 din Legea 58/1934 a cambiei și biletului la ordin.

Acceptantul prin intervenție asumând poziția trasului și putând ca și acesta să accepte parțial, poate face o plată parțială, dar platnicul prin intervenție nu, deoarece legea prevede că plata prin intervenție trebuie să cuprindă întreaga sumă ce urmează să fie plătită de acela în favoarea căruia se intervine (art. 78 al. 2 Legea cambială).

Primirea plății parțiale nu este obligatorie decât la scadență, sau după scadență, dar mai înainte de dresarea protestului sau de expirarea termenului pentru dresarea lui. După aceste termene, neplata dă

dreptul posesorului să înceapă urmărirea, iar aceasta nu mai poate fi înlăturată decât prin achitarea întregii sume.

Plata parțială, ca și refuzul plății parțiale, trebuie constatate prin protest [18].

Semnatarii cambiali fiind ținuti să răspundă în mod solidar, orice reducere a sumei de plată reprezintă un avantaj. Datorită interesului debitorilor, dreptul cambial consacră plata parțială [19].

Spre deosebire de dreptul comun, posesorul titlului nu poate refuza plata. În caz de refuz, posesorul titlului este decăzut din acțiunea de regres pentru suma oferită și accesoriile sale.

Plata parțială se poate face de tras, domiciliatar și avalistul trasului. Cu toate că este admisă, nu pot plăti parțial debitorul de regres și intervenientul.

Plata parțială se va efectua la scadență, dar mai înainte de dresarea protestului de neplată sau de expirarea termenului pentru dresarea protestului [20].

Potrivit legii, plata parțială este valabilă, neputând să fie refuzată - art. 43 alin. 2 din Legea 58/1934 a cambiei și biletului la ordin. În caz de refuz al unei plăți parțiale, posesorul cambiei este decăzut din acțiunea de regres pentru suma oferită și nepermisă și pentru accesoriile acesteia.

Dacă se face o plată parțială, trasul poate cere posesorului plătit să se facă pe cambie mențiune de această plată și să i se dea o chitanță [21].

De asemenea art. 43 alin. 2 din Legea 58/1934 a cambiei și biletului la ordin prevede dreptul debitorului principal de a face o plată parțială a sumei, plată pe care posesorul cambiei nu o poate refuza.

Plata parțială la scadență din dreptul cambial constituie o derogare de la principiul de drept comun, potrivit căruia creditorul poate refuza plata parțială. Se are în vedere în dreptul cambial situația debitorilor în regres, cărora în urma plății parțiale li se restrânge garanția la restul sumei neachitate.

În caz de plată parțială, debitorul principal poate cere să i se dea o chitanță și să se facă mențiune pe titlul cambial despre suma achitată. El nu poate pretinde predarea cambiei, deoarece este necesar ca aceasta să fie prezentată pentru protest, fiindcă numai după îndeplinirea acestei formalități restul sumei neachitate va putea fi cerută debitorilor de regres. Același drept îl are și acceptantul prin intervenție, dar nu și platnicul prin intervenție, cum ar fi indicatul la nevoie sau intervenientul pentru onoare, care trebuie să plătească suma întreagă.

Legea statului unde este plătită cambia, stabilește dacă acceptarea poate fi restrânsă la o parte din sumă, precum și dacă posesorul titlului este sau nu este obligat să primească o plată parțială [22].

Plata parțială nu poate fi considerată o eludare a principiului indivizibilității cambiei, întrucât acest principiu funcționează tot timpul circulației prin gir și nu-și mai are rațiunea la ajungerea cambiei la scadență, când aceasta devine un titlu executor [23].

Se precizează în Legea 58/1934 a cambiei și biletului la ordin faptul că posesorul nu poate refuza o plată parțială conform art. 43, alin. 2. O astfel de reglementare, după cum reiese din rândurile de mai sus, constituie o excepție de la principiul general existent în materie de îndeplinire a obligațiilor, după care creditorul nu este ținut să accepte îndeplinirea parțială a obligației.

Justificarea acestei derogări o găsim în dorința de a favoriza pe obligații de regres; dacă debitorul principal își îndeplinește în parte obligația sa, obligații de regres vor rămâne în continuare debitori numai pentru restul rămas neplătit; dimpotrivă dacă posesorul ar refuza plata parțială, debitorii de regres ar rămâne obligați, în continuare pentru aceeași sumă.

Reglementarea se prezintă ca o soluție specială prin care legea soluționează într-un sens special conflictele de interese dintre creditorul (ce dorește o plată unitară, la scadență) și debitorii raportului cambial (care sunt interesați să răspundă pentru cât mai puțin). Considerăm că s-a făcut o plată parțială în situația în care nu s-a achitat întreaga sumă înscrisă în titlu, plus dobânzile și cheltuielile necesare.

Dacă posesorul refuză o plată parțială, debitorii de regres sunt descărcați de garanția de achitare pentru suma oferită și pentru accesoriile sale. Deci, ei nu pot fi urmăriți decât pentru diferență. Trasul acceptant și intervenientul prin acceptare care pot fi urmăriți pentru întreaga sumă, nu pot fi socotiți în întârziere pentru suma oferită și nu li se pot pretinde dobânzi și cheltuieli pentru ce au oferit [24].

Plata parțială se poate efectua de tras, domiciliatar și de către avalist. Legea cambială precizează că posesorul nu poate refuza o plată parțială (art. 43, alin. 2, Legea 58/1934 a cambiei și biletului la ordin). În cazul unei plăți parțiale, trasul poate cere să i se facă pe cambie mențiune de această plată și să i se dea o chitanță.

Potrivit legii, cel care plătește la scadență este valabil liberat, numai dacă nu a fost fraudă sau greșeală gravă din partea sa [25].

Plata parțială nu poate fi făcută anticipat de scadență. În schimb, plata integrală poate fi făcută înainte de scadență dar cu consimțământul creditorului [26].

Posesorul este obligat să primească orice plată parțială care i se oferă, atâta timp cât cambia nu a fost protestată, în scopul ușurării sarcinii debitorilor cambiali de regres, care nu vor mai putea fi urmăriți decât pentru restul sumei de plată. Posesorul care a primit o plată parțială pierde dreptul la acțiunea de regres pentru această sumă.

În cazul în care creditorul (posesorul) solicită o plată parțială, debitorii cambiali îl pot obliga pe acesta să primească plata integrală, făcând oferta reală de plată.

În cazul plății parțiale, posesorul pentru a-și conserva dreptul la acțiunea în regres, trebuie să protesteze cambia pentru restul sumei neachitate, pentru că numai în acest mod el se va putea întoarce în contra giranților anteriori și a trăgătorului.

Debitorul care plătește la scadență este valabil eliberat de obligația sa cambială, cu excepția cazurilor în care plata este o fraudă sau gravă greșeală a sa.

Prin fraudă se înțelege cazul în care trasul plătește, deși cunoaște sau ar fi putut să afle, depunând o diligență rezonabilă, faptul că persoana care prezintă titlul la plată l-a dobândit prin rea-credință.

Debitorul care plătește la scadență este obligat să verifice numai succesiunea regulată a girurilor, nu și autenticitatea semnăturilor giranților. Deși debitorul nu este obligat să verifice autenticitatea girurilor, acesta nu este dispensat și de obligația de a verifica dacă identitatea persoanei care prezintă titlul la plată corespunde cu identitatea ultimului giratar prevăzut de titlu.

Trasul care face plata înainte de scadență o face pe riscul și pericolul său, pentru că s-ar putea să fie constrâns să facă o nouă plată în favoarea aceluia care s-ar dovedi, la scadența titlului, că este posesorul legitim al cambiei.

În cazul când cambia cuprinde o clauză expresă prin care ea este plătitibilă la domiciliul unui terț, se consideră că plata va fi efectuată de către terț.

Domiciliul terțului se poate afla fie în aceeași localitate în care își are domiciliul trasul, fie în altă localitate.

În situația în care cambia este plătitibilă la domiciliul trasului, cu ocazia acceptării, acesta poate indica o altă adresă în localitatea respectivă fără a avea dreptul de a schimba localitatea.

Clauza domicilierei poate fi inserată în titlu, fie de către trăgător, cu ocazia emiterii titlului, fie de către tras, cu ocazia acceptării cambiei, pentru ca plata să nu fie cerută la domiciliul său. Domicilierea făcută de un girant va fi socotită de societățile bancare ca nescrisă [27].

În materie cambială există în mod obișnuit multipli obligați solidari la plată, care sunt expuși a fi urmăriți la scadență de posesorul titlului, conform normelor legale, în caz de neachitare din partea debitorului principal.



O plată parțială din partea acestuia le-ar ușura situația, deoarece ei ar rămâne responsabili numai pentru diferența neachitată.

Deci în materie cambială nu e interesat numai posesorul legitim al titlului în hotărârea pe care urmează să o ia, ci și ceilalți semnatori ai acestuia.

Decizia posesorului legitim al cambiei, creditor al sumei prevăzută în titlu, de a nu primi o plată parțială, le-ar prejudicia, căci ei ar fi expuși a fi urmăriți pentru întreaga sumă iar la rându-le, când ar urmări pe tras, să nu mai primească nici suma oferită de acesta posesorului titlului.

Dispozițiunea cuprinsă în art. 43 al. 2 din Legea 58/1934 a cambiei și biletului la ordin, a dat naștere la unele discuții în ce privește aplicarea sa, din cauza laconismului cuprinsului său.

Prin alineatul al doilea al acestui articol nu se specifică cine poate efectua o plată parțială.

În celelalte două aliniate, adică primul și al treilea, legiuitorul se ocupă de tras.

De aici se poate deduce, fără posibilitate de dubiu, că trasul, acceptant sau nu, poate efectua o plată parțială.

Trasul are dreptul a efectua o plată parțială, chiar dacă și-a dat acceptarea pentru întreaga sumă. Se înțelege că el se bucură "a fortiori" de acest drept, când acceptarea sa a fost prestată numai pentru o parte din sumă.

O plată parțială poate fi efectuată și de avalistii trasului, deoarece aceștia, garantând obligația trasului, se găsesc în aceeași situație juridică cu acesta, iar în baza art. 33 al. 1 din Legea 58/1934 a cambiei și biletului la ordin, ei pot presta avalul numai pentru o parte din sumă, ori de domiciliatar, care nu efectuează plata decât în numele și pe contul trasului.

Nu pot în schimb să efectueze o plată parțială debitorii de regres sau avalistii lor - afară numai dacă aceștia din urmă nu au garantat decât pentru o parte din sumă, conform art. 33 al. 1 din Legea 58/1934 a cambiei și biletului la ordin.

Posesorul titlului nefiind plătit la scadență de tras și îndreptându-se contra celorlalți debitori în baza protestului dresat, obligația acestora e de a achita în întregime cambia, deoarece s-a născut dreptul de regres contra lor, aceasta fiind în suferință. Pentru stingerea acestui drept trebuie să se achite integral suma datorată. Reiese aceasta din art. 55 din Legea 58/1934 a cambiei și biletului la ordin, conform căruia orice obligat împotriva căruia se exercită sau ar putea fi exercitat dreptul de regres, poate cere în schimbul plății, deci a plății integrale, predarea cambiei cu protestul și un cont de întoarcere achitat.

Dar un acceptant sau platnic prin intervenție se bucură de un atare drept?

În ce privește acceptantul prin intervenție diferențierea de soluție ce se constată sub vechiul regim juridic, între doctrina italo-română și aceea germană, continuă a exista.

Prima acordă acest drept acceptantului prin intervenție pe considerațiunea că acesta poate accepta parțial ca și trasul, iar a doua îl refuză pe motivul că dispozițiunea cuprinsă în art. 43 al. 2 nu consacră un principiu în general aplicabil în materie cambială, ci numai o excepție ce trebuie aplicată restrictiv.

Alta este însă situația platnicului prin intervenție.

Prin art. 78 din Legea 58/1934 a cambiei și biletului la ordin, s-a prevăzut că plata prin intervenție, care trebuie făcută cel mai târziu în ziua ce urmează ultimei zile admisă pentru facerea protestului de neplată, trebuie să cuprindă întreaga sumă, ce urmează să o plătească acel pentru care s-a făcut intervențiunea.

În acest mod s-a tranșat controversa ce existase sub Codul de comerț [28].

Plata parțială nu poate fi efectuată decât la scadență, dar mai înainte de dresarea protestului sau expirarea termenului pentru efectuarea acestuia.

Este drept că s-a susținut părerea contrarie sub legea actuală, pe considerațiunea că aceste plăți parțiale efectuate de acceptant după protest sau expirarea termenului de dresare a lui, servesc și interesului debitorilor de regres, căci aceștia sunt liberați cu suma plătită de tras, iar posesorul titlului nu are niciun motiv a le refuza.

Art. 55 din Legea 58/1934 a cambiei și biletului la ordin, care prevede o plată integrală după protest, se ocupă numai de debitorii de regres dar nu și de acceptant.

Dacă posesorul titlului nu primește însă această plată parțială, iar acceptantul nu depune suma conform art. 46 din Legea 58/1934 a cambiei și biletului la ordin, după unii autori dreptul său de a urmări pe debitorii de regres rămâne neatins, iar ofertantul plății parțiale nu poate fi considerat a fi în întârziere în ce privește suma oferită.

Fără îndoială că posesorul cambiei are dreptul să primească o plată parțială orișicând, și nimeni nu se poate plânde de atitudinea luată de el și, cu atât mai puțin, debitorii de regres ce sunt descărcați de o parte din datoria lor.

Se consideră drept plată parțială atunci când nu se achită întreaga sumă prevăzută în titlu plus accesoriile cu dobânzi, speze, diferența de curs, dacă prin titlu e stipulată plata într-o monedă străină, sau se reține un provizion nejustificat, ori când se plătește numai suma pentru care s-a dat acceptarea sau una mai mică decât aceasta.

Dacă posesorul refuză a primi plata parțială, debitorii de regres și avaliştiilor lor sunt descărcați de garanția de achitare pentru suma oferită și neprimată și a accesoriilor sale, fără îndoială în ipoteza în care dreptul de regres a fost păstrat prin îndeplinirea formalităților legale necesare.

Aceștia nu pot fi prin urmare urmăriți decât pentru diferență. Ceilalți semnatori cambiali, cum ar fi trasul acceptant și avaliştiilor săi ori intervenientul pentru acceptare, deși pot fi urmăriți pentru întreaga sumă, nu pot fi socotiți ca fiind în întârziere cu plata, așa că nu li se pot pretinde dobânzi și speze, dacă suma a fost depusă conform art. 46 din Legea 58/1934 a cambiei și biletului la ordin și chiar fără îndeplinirea acestei condițiuni după unii autori. Ne găsim în fața unei puneri în întârziere a creditorului "mora creditoris", iar debitorul se bucură de dreptul de a depune suma conform art. 46 din Legea 58/1934 a cambiei și biletului la ordin.

## **Concluzii**

Prezentarea cambiei în comerțul internațional înainte de scadență este contrarie legii și nu este producătoare de efecte juridice; tot astfel oferta de plată a debitorului și refuzul posesorului nu îndrituie pe debitor să depună suma la scadență, cu efect liberator pentru el.

Trasul poate plăti anticipat numai cu acordul posesorului cambiei. Întrucât plata înainte de scadență nu este guvernată de regulile dreptului cambial, trasul plătește pe riscul său.

Plata parțială la scadență din dreptul cambial constituie o derogare de la principiul de drept comun, potrivit căruia creditorul poate refuza plata parțială. Se are în vedere în dreptul cambial situația debitorilor în regres, cărora în urma plății parțiale li se restrânge garanția la restul sumei neachitate.

În caz de plată parțială, debitorul principal poate cere să i se dea o chitanță și să se facă mențiune pe titlul cambial despre suma achitată. El nu poate pretinde predarea cambiei, deoarece este necesar ca aceasta să fie prezentată pentru protest fiindcă numai după îndeplinirea acestei formalități restul sumei neachitate va putea fi cerută debitorilor de regres. Același drept îl are și acceptantul prin intervenție, dar nu și platnicul prin intervenție, cum ar fi indicatul la nevoie sau intervenientul pentru onoare, care trebuie să plătească suma întreagă.

## Referințe

- [1] A se vedea art. 40 alin. 1 și art. 44 alin. (1) din Legea cambială română.
- [2] I. Macovei, *Dreptul Comerțului Internațional*, vol. II, Editura C.H. Beck, București, 2009, p. 206.
- [3] D. Mazilu, *Dreptul comerțului internațional, Partea specială*, Ediția a VII-a, Editura Lumina Lex, București, 2008, p. 350.
- [4] E. Cristoforeanu, *Tratat de drept cambial*, vol. II, Editura Curierul Judiciar, București, 1936, p. 16-17.
- [5] R. Economu, *Manual practic de drept cambial*, Editura Lumina Lex, București, 1996, p. 112.
- [6] S. Angheni, M. Volonciu, C. Stoica, *Drept comercial*, Ediția 4, Editura C.H. Beck, București, 2008, p. 396.
- [7] E. Cristoforeanu, op. cit., p. 46.
- [8] V. Luha, *Titluri de credit - Cambia*, Editura Lumina Lex, București, 1998, p. 165.
- [9] M.N. Costin, *Marile instituții ale dreptului civil român*, vol. III, Cluj-Napoca, 1993, p. 173.
- [10] V. Luha, op. cit., p. 166.
- [11] D. Gălășescu-Pyk, *Cambia și biletul la ordin*, vol. II, Editura Tiparul Românesc, București, 1947 p. 286.
- [12] D. Gălășescu-Pyk, op. cit., p. 292.
- [13] A se vedea D. Gălășescu-Pyk, op. cit., p. 293.
- [14] D. Mazilu, op. cit., p. 350.
- [15] T.R. Popescu, *Dreptul comerțului internațional*, Ediția a doua, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1983, p. 323-324.
- [16] L. Săuleanu, L. Smarandache, A. Dodocioiu, *Drept bancar*, Editura Universul Juridic, București, 2009, p. 277.
- [17] P. Pătrășcanu, O. Sachelarie, *Titlurile de credit în comerțul internațional*, Editura Scrisul românesc, Craiova, 1975, p. 180.
- [18] P. Pătrășcanu, O. Sachelarie, op. cit., p. 181.
- [19] A se vedea art. 39 alin. (2) din Legea cambială uniformă; art. 43 alin. (2) din Legea cambială română.
- [20] I. Macovei, op. cit., p. 206.
- [21] S.D. Cârpenaru, op. cit., p. 593.
- [22] Art. 2.653 al Noului Cod Civil .
- [23] R. Economu, op. cit., p. 111.
- [24] V. Luha, op. cit., p. 161.
- [25] D. Mazilu, op. cit., p. 350.
- [26] S. Angheni, M. Volonciu, C. Stoica, op. cit., p. 396.
- [27] I. Mihai, *Operațiuni de încasări și plăți*, Ediția a III-a, revăzută și adăugită, Editura Fundației România de Măine, București, 2007, p. 32.
- [28] D. Gălășescu-Pyk, op. cit., p. 298.